

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ 1

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Οι Ελληνίδες ψηφίζουν για πρώτη φορά

Η αποστολή μας

Θα διερευνήσουμε τις συνθήκες των πρώτων βουλευτικών εκλογών στη χώρα μας κατά τις οποίες ψήφισαν οι γυναίκες. Στόχος μας είναι να συλλέξουμε τα στοιχεία εκείνα που θα μας επιτρέψουν να ετοιμάσουμε τη σελίδα των απομνημονευμάτων μιας γυναίκας που υπήρξε βουλευτής την περίοδο που ξεκινά το 1953 (πρώτες εκλογές, όπου συμμετέχουν γυναίκες) έως τη γενική κατάργηση των εκλογών από το στρατιωτικό πραξικόπημα του 1967.

Η διαδικασία

1. Θα διαβάσουμε με προσοχή τα κείμενα που ακολουθούν. Θα κρατήσουμε σημειώσεις για:
  - την πρώτη συμμετοχή Ελληνίδων σε βουλευτικές εκλογές και τις σχετικές αντιδράσεις,
  - τη δήλωση της πρώτης εκλεγμένης βουλευτή,
  - τα ποσοστά της γυναικείας αντιπροσώπευσης σ' εκείνη την πρώτη περίοδο άσκησης εκλογικών δικαιωμάτων από τις Ελληνίδες.
2. Στη συνέχεια, θα συντάξουμε τη σελίδα απομνημονευμάτων που θα αφορά τις διαφόρων ειδών αντιδράσεις (από γυναίκες και από άντρες) που υπήρχαν στις πρώτες εκλογές, όπου συμμετείχαν γυναίκες, αλλά και γενικά τις δυσκολίες που υποθέτουμε ότι συνάντησε την περίοδο 1953-67 μια γυναίκα που αποφάσισε να έχει ενεργό ρόλο στην πολιτική.
3. Ορίζουμε ποιο μέλος της ομάδας θα κάνει μια σύντομη εισαγωγή στο θέμα και στο υλικό που μελετήσαμε και ποιο θα κάνει εκφραστική ανάγνωση της σελίδας των απομνημονευμάτων στην ολομέλεια.
4. Στην περίπτωση που δεν προλάβουμε να ολοκληρώσουμε την προετοιμασία μας εντός της διδακτικής ώρας, φροντίζουμε να την ολοκληρώσουμε είτε με μια συνάντηση της ομάδας εκτός σχολικού ωραρίου, είτε με επικοινωνία μέσω διαδικτύου, ώστε να είμαστε έτοιμοι για την παρουσίαση στο επόμενο μάθημα.
5. Η διάρκεια της συνολικής παρουσιάσής μας (της εισαγωγής και της εκφραστικής ανάγνωσης του κειμένου) πρέπει να είναι από 5 έως 7 λεπτά.
6. Απαντάμε σε όποιες απορίες των συμμαθητών μας προκύψουν από την παρουσίασή μας.

Υλικό προς διερεύνηση

Κάποια στοιχεία για το ιστορικό πλαίσιο

Το πρώτο μεταπολεμικό Σύνταγμα της Ελλάδας (Ιανουάριος 1952) δεν κατοχύρωσε άμεσα την ισοπολιτεία των γυναικών, όπως είχε γίνει για τους άνδρες με την καθιέρωση της (ανδρικής) καθολικής ψηφοφορίας στο Σύνταγμα του 1864. Παρ' όλα αυτά, λίγους μήνες αργότερα, ψηφίστηκε ο Νόμος 2159 (Ιούνιος 1952), με τον οποίο απονεμήθηκε και στις Ελληνίδες δικαίωμα ψήφου για τις βουλευτικές εκλογές. Παρά τις αντιρρήσεις που συνέχιζαν να υπάρχουν, κρίθηκε πως η χώρα έπρεπε να συμμορφωθεί και να επικυρώσει τις διεθνείς συμβάσεις που είχε υπογράψει. Ωστόσο, στις γυναίκες δεν επετράπη τελικά να συμμετάσχουν στις βουλευτικές εκλογές του Νοεμβρίου 1952, με το σκεπτικό ότι δεν είχαν εγγραφεί όλες στους εκλογικούς καταλόγους.

Η πρώτη φορά που Ελληνίδες ψηφοφόροι έλαβαν μέρος σε βουλευτικές εκλογές ήταν η περίπτωση των αναπληρωματικών εκλογών του νομού Θεσσαλονίκης, στις 18 Ιανουαρίου 1953. Υποψήφιος σε αυτή την εκλογική αναμέτρηση ήταν από πλευράς γυναικών η Βιργινία Ζάννα, η Ελένη Σκούρα, η Μερόπη Βασιλικού, η Σταυρούλα Κωστοπούλου και η Αγγελική Τσάκωνα. Η Β. Ζάννα υποστηριζόταν από τα συνεργαζόμενα κόμματα ΕΠΕΚ-Κόμμα των Φιλελευθέρων, η Ε. Σκούρα από τον Ελληνικό Συναγερμό, ενώ οι άλλες τρεις υποψήφιες ήταν ανεξάρτητες. Εν τέλει, την εκλογική αναμέτρηση κέρδισε η Ελένη Σκούρα. Έτσι, στις 2 Φεβρουαρίου 1953 εισήλθε στη Βουλή των Ελλήνων ως η πρώτη ελληνίδα βουλευτής.

Στις εκλογές του Φεβρουαρίου 1956, οι γυναίκες ψήφισαν σε όλη την επικράτεια, ενώ λίγες μέρες αργότερα (29.2.1956) ο πρωθυπουργός διόρισε την εκλεγείσα με μεγάλη διαφορά ψήφων Λίνα Τσαλδάρη ως την πρώτη Ελληνίδα υπουργό, στο Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας.

Κείμενο 1

Εκλογές 12/2/1953

Πηγή: Εφ. Τα Νέα, 19/1/1953.

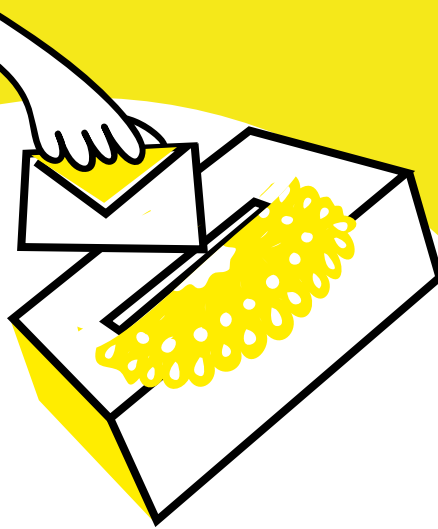

Οι Θεσσαλονικείς, και γενικότερον οι ψηφοφόροι του Νομού Θεσσαλονίκης, είχαν πρώτοι χθες εξ όλων των Ελλήνων την τιμήν να ψηφίσουν και να αγωνισθούν διά την ανάδειξιν γυναικός εις το βουλευτικόν αξίωμα, κατόπιν της υποδείξεως γυναικών, ως επισήμων υποψηφίων υπό του Ελληνικού Συναγερμού και των συνεργαζομένων κομμάτων ΕΠΕΚ - Φιλελευθέρων. Η υπόδειξις γυναικών είχε βεβαίως δυσαρεστήσει μίαν μερίδα ανδρών οι οποίοι, μολοντί εδέχθησαν την χορήγησιν του δικαιώματος ψήφου εις τας γυναίκας, πάντως θεώρουν υπερβολικήν την ταυτόχρονον παραχώρησιν εις το ασθενές φύλον και του δικαιώματος του εκλέγεσθαι. Τούτο άλλως τε κατεφάνη και εκ της σημαντικής αποχής των ανδρών από την ψηφοφορίαν.

[...]

Αι εκλογαί διεξήχθησαν εις ολόκληρον την πόλιν πρέμως. Εις τα τμήματα των ανδρών δεν υπήρχε σειρά λόγω της επιδειχθείσης απροθυμίας προσελεύσεως ανδρών ψηφοφόρων. Εις τα γυναικεία όμως τμήματα αντιθέτως η προσέλευσις ήτο πυκνότερα και η κίνησις ζωηροτέρα, παρατηρηθέντος σχετικού φανατισμού.

Γενική υπήρξεν η εντύπωσις ότι κατά τας χθεσινάς εκλογάς αι γυναίκες ψηφοφόροι επροτίμησαν κατά μεγαλύτερον ποσοστόν τας γυναίκας υποψηφίους κ.κ. Σκούρα και Ζάννα, ενώ οι άνδρες εψήφισαν κατά σημαντικόν ποσοστόν τον κ. Πασσαλίδην.

Κείμενο 2

*Δήλωση της πρώτης
Ελληνίδας βουλευτή
Ελένης Σκούρα μετά
την εκλογή της το
1953*

Πηγή: Εφ. Τα Νέα, 19/1/1953.

Θα προσπαθήσω να πράξω παν το δυνατόν διά να φανώ ανταξία της εμπιστοσύνης των ψηφοφόρων μου, τους οποίους θερμώς ευχαριστώ. Γνωρίζω ότι ως πρώτη και μοναδική γυναίκα εις την Βουλήν έχω μεγάλας ευθύνas και πολλά καθήκοντα. Είναι πολλά εκείνα που πρέπει να πράξωμεν υπέρ των Ελληνίδων, ιδίως εις τον τομέα της κοινωνικής μερίμνης.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Πρώτη περίοδος γυναικείας ψήφου / Γυναίκες βουλευτές 1956-1964

Πηγή: Μάρω Παντελίδου-Μαλούδα, *Μισός αιώνας γυναικείας ψήφου, μισός αιώνας γυναίκες στη Βουλή*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και την Δημοκρατία (2η έκδοση), Αθήνα 2007, σ. 61.

Όνοματεπώνυμο	ΚΟΜΜΑ	(1952)	1956	1958	1961	1963	1964
Γάννου Α.	ΕΔΑ (Ελληνική Δημοκρατική Αριστερά)				*		
Γυφτοδήμου-Καραγεώργη Μ.	ΕΔΑ					*	*
Θανασέκου Β.	ΕΔΑ		*	*			
Λάμπρου Η.	ΕΚ (Ένωση Κέντρου)						Κ
Μπενά Ε.	ΕΔΑ			*	*		
Σβώλου Μ.	ΕΔΑ			*	*		
Σκούρα Ε.	Ελληνικός Συναγερμός	ΤΑ					
Τσαλδάρη Λ.	ΕΡΕ (Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση)		*	*			
Σύνολο		1	2	4	3	1	1 / 2

Οι γυναίκες συμμετείχαν σε αναπληρωματική εκλογή στη Θεσσαλονίκη τον Ιανουάριο του 1953, αφού το δικαίωμα ψήφου που απέκτησαν το 1952 ενεργοποιήθηκε την 1/1/1953

ΤΑ= Τοπική αναπληρωματική

Κ= Κατέλαβε κενωθείσα θέση

